



NANSEN-INITIATIVET

HANDLINGSPLAN 2019–2022 NORDOMRÅDENE
// UNIVERSITETET I BERGEN

INNLEDNING

Nordområdene¹ som region har økende betydning både nasjonalt og internasjonalt. UD har definert regionen som «Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde» og har i sin Nordområdestrategi² satt kunnskapsutvikling som et av fem hovedmål. I Forskningsrådet og Horisont Europa får regionen økende oppmerksomhet og det er store initiativ for forskningsinfrastruktur fra en rekke stater med polare interesser.

UiB har et sterkt forskningsmiljø på Nordområdene (jmf. [NFRs Polarevaluering fra 2017](#)) både fra naturvitenskapene (for eksempel klima, marin, geovitenskap), men også i bred forstand innenfor humaniora og samfunnsvitenskap. Nordområdene er derfor viktig for UiB i forhold til naturvitenskapelige, samfunnsvitenskapelige og kulturvitenskapelige spørsmål. Videre er nordområdene som region sentral for flere av våre forskningssatsinger.

Nordområdene er utsatt for dramatiske endringer i klima, natur og kulturlandskap. Vi trenger å forstå både hvorfor og hvordan dette skjer, og vi trenger å forstå de naturmessige og sosiale konsekvensene. Nye seilingsleder og lettere tilgang til naturressurser har geopolitiske konsekvenser som vil påvirke internasjonal økonomi og handel. På mange måter kan vi tenke på Nordområdene som et «fremtidslaboratorium» der mange av de samfunnsutfordringer vi møter i dag og vil møte i fremtiden, er tydelig tilstede i denne regionen. Denne konsentrerte tilstedeværelsen av natur- og samfunnsutfordringer knyttet til bærekraft gjør det både samfunnsmessig og forskningsmessig viktig å satse på kunnskapsutvikling. Bærekraftdebatter har vist at forståelse av klimautfordringer, tap av biodiversitet osv. må kobles til forståelse av samfunn og kultur. Dette gjør Nordområdene spesielt relevante for tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid.

I arbeidet med å utvikle kunnskap om Nordområdene er det viktig å være bevisst den rollen vitenskapen og academia har spilt, og spiller, i kunnskapspolitikken og den akademiske og allmenne forståelsen av Nordområdene som region. Samfunns- og urfolkskunnskap, sammen med behov for å utfordre etablerte forståelser av hva Nordområdene er og hvilken kunnskap vi trenger for å forme fremtidens samfunn, er et viktig bakteppe. Dette krever både historisk bevissthet om vitenskapshistorie, for eksempel fra Nansen og Amundsen og bygging av nasjonal identitet, og kritisk refleksjon rundt den politiske konteksten for den økte interessen for Nordområdene i dag.

1 Nordområdene er mye brukt synonymt med Arktis og refererer typisk til det sirkumpolare hav- og landområdet mellom Nordpolen og Polarsirkelen eller 60°N. I denne handlingsplanen vil «nordområdene» ha et fleksibelt geografisk fokus, og refererer like mye til kultur- og samfunnstrekk som til naturkarakteristika

2 regjeringen.no/contentassets/fad46f0404e14b2a9b551ca7359c1000/strategi_nord_2017_d.pdf

Overordnet mål: UiB skal bygge Norges sterkeste forsknings- og utdanningsmiljø for Nordområdene.

Handlingsplanen skal styrke og synliggjøre UiB sin aktivitet i tilknytning til Nordområdene til gjensidig nytte for UiB og samfunnet. Målet er å koble forskning og utdanningsmiljø ved UiB og skape eksterne relasjoner som kan styrke UiB i utviklingen av ny kunnskap med spesiell relevans for bærekraftig utvikling i nordområdene.

*Dette gjør vi ved å opprette **UiB sitt Nansen-initiativ**. Programmet understøttes av en tverrfaglig sammensatt gruppe med ansvar for å følge opp handlingsplanens fire søyler – forskning, utdanning, infrastruktur og formidling. Gruppen vil rapportere til viserektor for globale relasjoner.*

INNSATSOMRÅDER FOR UiBs HANDLINGSPLAN FOR NORDOMRÅDENE 2019–2022

A. FORSKNING: ETABLERE NORGES MEST KOMPLETTE KUNNSKAPSMILJØ PÅ NORDOMRÅDENE OG VÆRE INTERNASJONALT ANERKJENT FOR DETTE

DELMÅL	HOVEDAKTIVITETER	ANSVARLIG
DELMÅL 1: Bygge ny kunnskap om forhold knyttet til klimautfordringer og samfunnsutvikling, med utgangspunkt i Polarnettverket og de sterke miljøene UiB har på Nordområdene innenfor klima	Etablere en faglig og administrativ koordineringsfunksjon for Nansen-initiativet Etablere «fremtidslaboratoriet»: en tverrfaglig arena for prosjektutvikling	FIA-direktør Viserektor for globale relasjoner, dekaner
DELMÅL 2: Komplettere naturvitenskapelig forskning med historiske, politiske, samfunnsmessige, kulturelle, juridiske og vitenskapskritiske perspektiver.	Lyse ut såkornmidler for prosjektutvikling på felt som: - Juridiske og samfunnsmessige regulerings- og styringsforhold i nord - Urfolkskunnskap - Kritisk vitenskapsteori og forskningshistorie - Koloniserings- og dekoloniseringsprosesser Bruke «Fremtidslaboratoriet» til aktivt å utfordre etablerte kunnskapshierarkier gjennom tverrfaglig samarbeid	Viserektor for globale relasjoner, dekanene
DELMÅL 3: Etablere et miljø for internasjonale relasjoner og geopolitikk	Opprette tverrfakultær forskningsgruppe Utvikle samarbeid med ledende internasjonale forskningsinstitusjoner Opprette professor II-stillinger	Viserektor for globale relasjoner, dekan SV og dekan Jus
DELMÅL 4: Utvikle og utvide samarbeid med andre nasjonale og internasjonale aktører og institusjoner	Aktivt delta i oppfølgingen av Polarevalueringen fra 2017 Ta en koordinerende ledelse av Synoptic Arctic Survey Bruke «Fremtidslaboratoriet» til å styrke institusjonelt samarbeid	Viserektor for globale relasjoner, dekaner
DELMÅL 5: Øke eksternt finansiering, spesielt gjennom EU/ERC og NFR	Etablere kompetansegrupper på aktuelle tema som leverer «position papers» e.l. Bygge nasjonale og internasjonale partnerskap og prosjektkonsortier ihht forventede utlysninger, inkl SFF, SFI og EU-Synergy Såkornmidler og støtteordning for prosjektsøknader og konkrete pilotprosjekt («proof of concept»)	Viserektor for globale relasjoner, dekaner, FIA-direktør

B. UTDANNING: UTVIKLE DET BESTE, OG MEST RELEVANTE, UTDANNINGSTILBUDET FOR NORDOMRÅDEKUNNSKAP

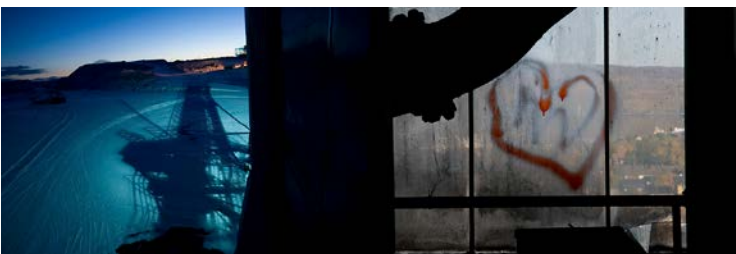
DELMÅL	HOVEDAKTIVITETER	ANSVARLIG
DELMÅL 1: Øke rekruttering til UiB og studietilbud med relevans for nordområdene.	Identifisere og synliggjøre UiBs utdanningstilbud og karriereveier med fokus på nordområdene Årlig «Nordområdedag» for å rekruttere fra videregående skole	Viserektor for utdanning, dekaner SA-direktør
DELMÅL 2: Tilrettelegge for forskningsintegreerte tilnærminger i utdanningstilbud om nordområdene	Utvikle felles emner/basis for studentprosjekt i tilknytning til forskningsprosjekter i Nansen-initiativet Dedikert ressurs ved Skolelaben tilknyttet «Ekte data» og «Argument»-samarbeidet med Bergen kommune Etablere konsortium for «nordområde-SFU» og utnytte potensialet i iEarth	Viserektor for utdanning og dekaner
DELMÅL 3: Styrke samarbeidet med og ved Universitetssenteret på Svalbard (UNIS)	Etablere nettverk og UiB kontaktpunkt for UiBs II-ere på UNIS og UNIS II-ere på UiB Øke antallet UiB-studenter ved UNIS Utvikle flerfaglig og tverrfakultære feltkurs med fokus på Svalbard. Utredning tiltak for samarbeid med UNIS	Viserektor for globale relasjoner, viserektor for utdanning, dekaner
DELMÅL 4: Utvikle nytt samarbeid og realisere potensialet i eksisterende avtaler og partnerskap	Strategisk utveksling av II-er stillinger Systematisk bruk av UArctic Opprette en tverrfaglig gruppe med masterstudenter og ph.d.-kandidater som kan bidra til «Fremtidslaboratoriet». Utnytte og utvikle forskerskoler som Bergen Summer Research School	Viserektor for globale relasjoner, og viserektor for utdanning, dekaner

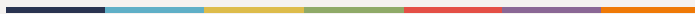
C. INFRASTRUKTUR: UiB SKAL UTVIKLE OG TILBY FREMRAGENDE INFRASTRUKTUR FOR UTDANNING OG FORSKNING PÅ NORDOMRÅDENE

DELMÅL	HOVEDAKTIVITETER	ANSVARLIG
DELMÅL 1: Tilgjengeliggjøre og synliggjøre UiBs relevante forskningsinfrastruktur for interne og eksterne kompetansemiljøer, og komplettere denne ved hjelp av strategiske partnerskap	Etablere ny og styrke eksisterende institusjonell infrastruktur (f.eks. Havobservasjonslaboratoriet, fotosamling og datainfrastruktur knyttet til klimamodeller) Sikre tilgang til og øke deltagelse i nasjonale og internasjonale infrastrukturtiltak og nettverk (f.eks. forskningsfartøyer inkl. Kronprins Haakon, Arven etter Nansen, forskningsinfrastruktur ved UNIS og Forskningsstasjon Ny-Ålesund, Ny-Ålesund Science Managers Committee (NySMAC) og Svalbard Integrated Arctic Earth Observing System (SIOS))	Viserektor for tverrfag virksomhet og store satsinger

D. FORMIDLING: UiB SKAL VÆRE ET NASJONALT OG INTERNASJONALT REFERANSEPUNKT FOR FORSTÅELSEN AV ET ARKTIS I ENDRING

DELMÅL	HOVEDAKTIVITETER	ANSVARLIG
DELMÅL 1: Øke formidling av forskningen med fokus på nordområdene	Øke bruken av Universitetsmuseet som formidlingsarena Utvikle innsiktserier i Aftenposten/BT med fokus på nordområdene Samarbeid med Litteraturhuset om en debatt- og foredragsserie om nordområdene Bruke tverrsektorielle arenaer som Arctic Circle og Arctic Frontiers strategisk Fremme UiBs Svalbard-forskning og eksternt samarbeid gjennom å delta på Svalbard Science Conference	Viserektor for globale relasjoner
DELMÅL 2: Etablere kunnskapsråd på spesielt omstridte tema som vekst vs vern i Arktis	Etablere en web-side med oversikt over ressurspersoner Bruke ressursene om ressursråd som ligger i UiBs arbeid med bærekraftsmålene (SDG) Samarbeid med Bjerknessenteret	Viserektor for globale relasjoner
DELMÅL 3:	Etablere en ressurs ved Kommunikasjonsavdelingen	KA-direktør





uib.no/fia